

ο δρόμος του νερού

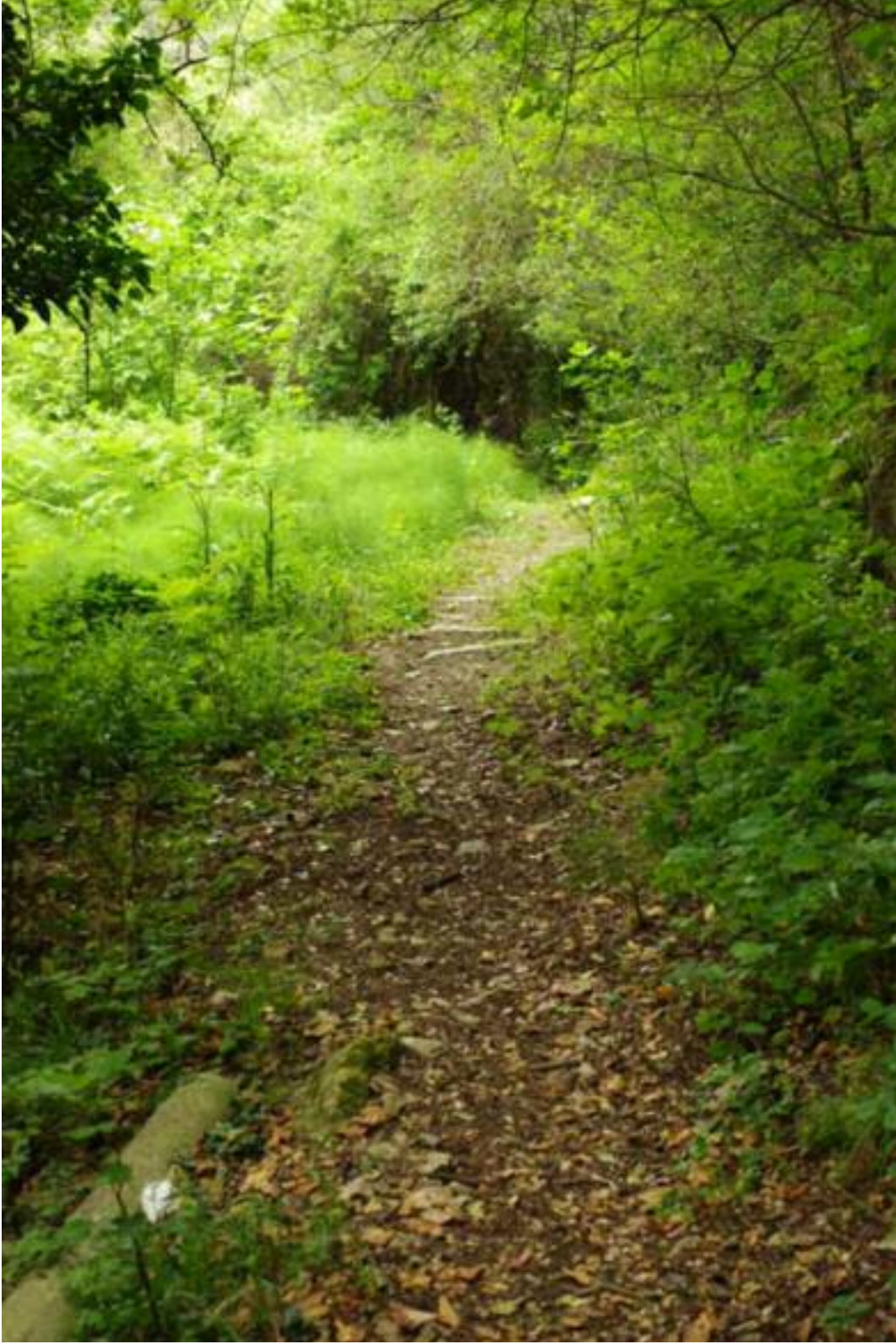
ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΒΑΛΑ - ΚΑΒΑΛΑ

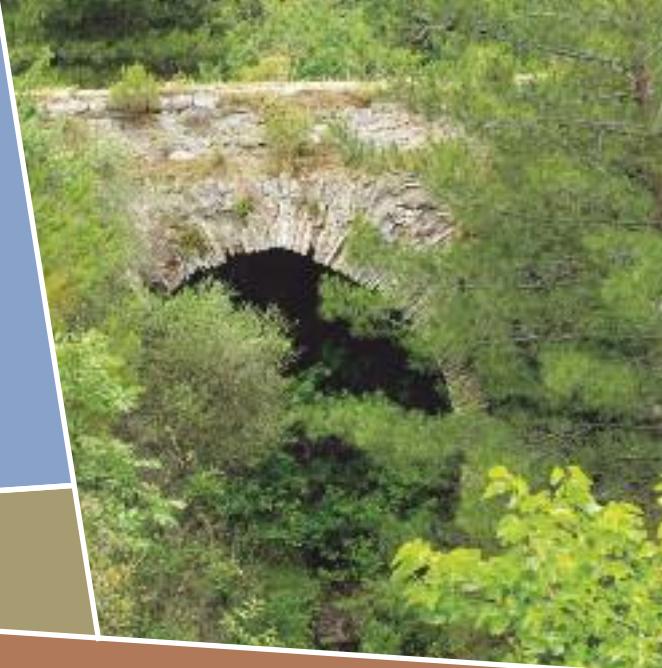
Ο ΔΗΓΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ

ο δρόμος
του νερού

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΒΑΛΑ - ΚΑΒΑΛΑ

Το μονοπάτι

Παλαιάς Καβάλλας - Καβάλλας

Το μονοπάτι που ενώνει τον οικισμό της Παλαιάς Καβάλλας με την πόλη της Καβάλλας παρέχει τη δυνατότητα περιήγησης σε μια περιοχή μεγάλου ενδιαφέροντος και πολύπλευρης αξίας. Συνολικού μήκους 10,5 περίπου χιλιομέτρων, ακολουθεί πιστά το ανάγλυφο του εδάφους στις παρυφές της οροσειράς της Λεκάνης. Εύκολο και βατό, διέρχεται από ένα τυπικό μεσογειακό τοπίο με πουρνάρια, κέδρους, φτελιές, σφενδάμια και γαύρους. Συνεχώς ελυσσόμενο, περνά πλάι σε ρέματα με πυκνή παραποτάμια βλάστηση, υποδεικνύοντας την αφθονία του νερού στην περιοχή. Οργανωμένο με πινακίδες ενημέρωσης, θέσεις θέας και υποδομές ανάπαυσης, προσφέρει άνετη περιήγηση και ουσιαστική γνωριμία με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον μέσα στο οποίο εντάσσεται.

Το πρώτο τμήμα του μονοπατιού, μήκους 5,5 χιλιομέτρων, οδηγεί από τον οικισμό της Παλαιάς Καβάλλας στη *Μάνα του νερού*, στη θέση της κύριας πηγής που χρησιμοποιήθηκε επί αιώνες για την υδροδότηση της Καβάλλας. Το δεύτερο τμήμα, από τη *Μάνα του νερού* έως την κατάληξη στη συνοικία Αγίου Κωνσταντίνου Καβάλλας, είναι από παλιά γνωστό ως «δρόμος του νερού».

Συνολικού μήκους 5 περίπου χιλιομέτρων, η διαδρομή ακολουθεί την πορεία του υδραγωγείου που μετέφερε το νερό στην άνυδρη χερσόνησο της *Παναγίας*, όπου αναπτύχθηκε η αρχαία, η βυζαντινή και η νεότερη πόλη της Καβάλλας, περνώντας το πάνω από τις εμβληματικές «Καμάρες» της πόλης. Το μονοπάτι κινείται πάνω στον αγωγό του μεσαιωνικού υδραγωγείου, περνά τις λίθινες υδατογέφυρες που χρησιμοποιήθηκαν για τη διέλευσή του πάνω από ρεματιές, συναντά τα ερείπια από τις κρήνες που ξεδιψούσαν τους οδοιπόρους, διασταυρώνεται με δεξαμενές που αναλάμβαναν τον καθαρισμό του νερού, αναδεικνύοντας μια υδάτινη διαδρομή αιώνων, ένα σπουδαίο δημόσιο έργο του παρελθόντος, ενδεικτικό της ζωτικής ανάγκης για πόσιμο νερό.

Την πολιτιστική σπουδαιότητα του μονοπατιού επιτείνουν η ιστορία και οι ιδιαιτερότητες του περιβάλλοντος της Παλαιάς Καβάλλας, όπου βρίσκεται η αφητηρία του, η γειτνίασή του με ορισμένους από τους σπουδαιότερους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής, όπως ο αρχαιολογικός χώρος των Φιλιππων και ο προϊστορικός οικισμός του Ντικιλί Τας, η ιδιαίτερη φυσιογνωμία και τα μνημεία της πόλης της Καβάλλας όπου καταλήγει, μεταξύ των οποίων οι «Καμάρες», η χερσόνησος της *Παναγίας* και το φρούριο της πόλης.

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΒΑΛΑ

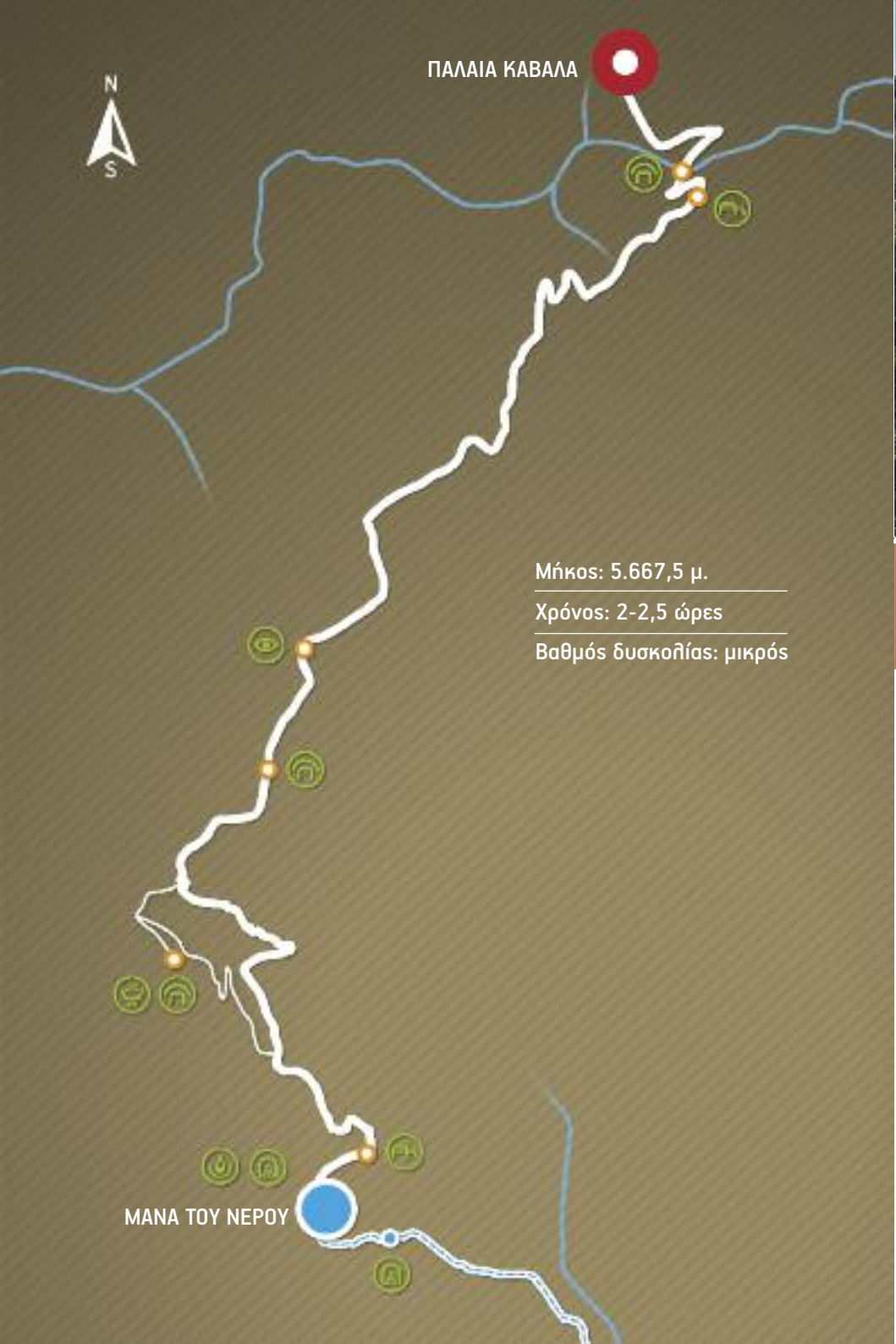

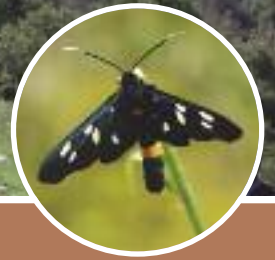
Μήκος: 5.667,5 μ.

Χρόνος: 2-2,5 ώρες

Βαθμός δυσκολίας: μικρός

ΜΑΝΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Από την Παλαιά Καβάλα ...ως τη «Μάνα» του νερού

Στις παρυφές της οροσειράς της Λεκάνης, ο οικισμός της Παλαιάς Καβάλλας σηματοδοτεί την αρχή του μονοπατιού. Η προσέγγιση από την πόλη της Καβάλλας στην Παλαιά Καβάλα, εξαιρετικά εύκολη, γίνεται μέσω της Εθνικής Οδού Καβάλλας - Δράμας, ακολουθώντας τις σημάσεις προς Ζυγό και Παλαιά Καβάλα, μετά από το χωριό Αμυγδαλεώνας. Εναλλακτικά, γίνεται μέσω της παλιάς Εθνικής Οδού Καβάλλας - Ξάνθης, στρίβοντας αριστερά στη διασταύρωση Χαλκερού και ακολουθώντας τις σχετικές σημάσεις προς Παλαιά Καβάλα.

Η περιοχή της Παλαιάς Καβάλλας είναι κυρίως γνωστή για τις πηγές και τα άφθονα νερά της, για τα πανύψηλα πλάτνια της και το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της, για το κλίμα και το γόνιμο έδαφός της, για το εξαιρετικό κρασί που παράγεται στους αμπελώνες νότια του οικισμού της, για τα σπήλαια, τον ορκετό πλούτο και τα αρχαία μεταλλεία της.

Η αφετηρία του μονοπατιού σηματοδοτείται μόλις λίγα μέτρα μετά από τα τελευταία κτίσματα του οικισμού. Στο ίδιο σημείο, στην αρχή της διαδρομής του, το μονοπάτι διασταυρώνεται με ένα ακόμη από τα πλέον ενδιαφέροντα και οργανωμένα μονοπάτια της περιοχής, γνωστό ως «περιβαλλοντικό μονοπάτι»,

το οποίο διέρχεται μέσα από το πλατανόδασος της Παλαιάς Καβάλλας, συναντά νερόμυλους και νεροτριβές, φιλοξενεί δραστηριότητες εμπνευσμένες από τη φύση και τον πολιτισμό της περιοχής.

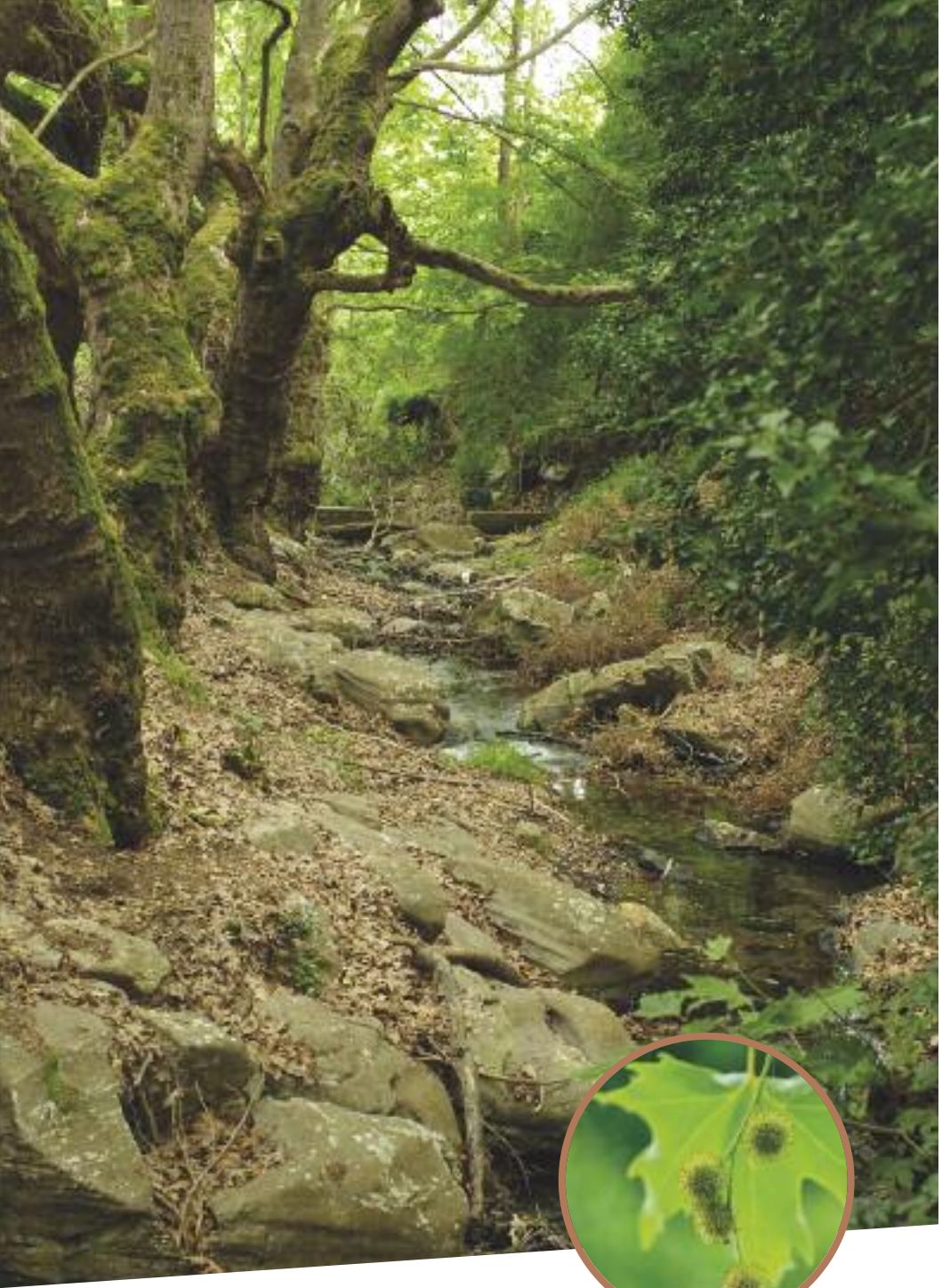
Αφήνοντας πίσω του τον οικισμό της Παλαιάς Καβάλλας, το μονοπάτι συνεχίζει, αρχικά με κατεύθυνση ανατολική και στη συνέχεια προς νότο, για να οδηγήσει μετά από 5,5 χιλιόμετρα στη θέση *Μάνα του νερού* και στην αρχή του μεσαιωνικού υδραγωγείου της Καβάλλας.

Η διαδρομή ως τη *Μάνα του νερού*, ελαφρώς ανηφορική, συνεχώς ελυσόμενη και εξαιρετικά βαθιά, οργανώνεται με πινακίδες κατεύθυνσης που εξασφαλίζουν την άνετη και εύκολη περιήγηση, με καθιστικά σε επιλεγμένα σημεία που προσφέρονται για ξεκούραση, με πινακίδες ενημέρωσης και αναλόγια που παρέχουν τη δυνατότητα γνωριμίας με την περιοχή, με στεγασμένα καθιστικά σε θέσεις πανοραμικής άποψης της ευρύτερης περιοχής.

Στην αρχή της διαδρομής, το νερό είναι κυρίαρχο και η πλούσια παραποτάμια βλάστηση, κατά μήκος του ρέματος της περιοχής, συνθέτει ένα μαγευτικό τοπίο. Σε όλη την υπόλοιπη διαδρομή κυριαρχεί το πουρνάρι που εμφανίζεται σε αραιούς ή πυκνούς θαμνώνες, το ύψος των οποίων κυμαίνεται από 0,5 έως και 4 μέτρα. Σε πολλά σημεία, το πουρνάρι εμφανίζεται σε μίξη με τον κέδρο. Άλλα δασικά είδη κατά μήκος της διαδρομής είναι ο γαύρος, το φιλιόκι, ο κράταιγος, η φτελιά, το σφενδάμι.

Σε απόσταση μόλις 500 περίπου μέτρων από την αφητηρία του μονοπατιού, στη θέση *Παλιά ποτίστρα* θα απολαύσετε μια γενική άποψη του οικισμού της Παλαιάς Καβάλλας και των λόφων που χωρίζουν την περιοχή από τους Φιλίππους. Το πλάτωμα της θέσης αυτής, το πρώτο της διαδρομής στεγασμένο καθιστικό προσφέρεται για μια μικρή στάση, αλλά και για την άντληση ενδιαφέρουσας πληροφορίας για τον οικισμό και την ιστορία του.

Συνεχίζοντας την πορεία, οι αναγκαίες σημάνσεις και οι μικρές κλίμακας εργασίες βελτίωσης του καταστρώματος και διευκόλυνσης της πρόσβασης διασφαλίζουν την άνετη και εύκολη περιήγηση. Το τοπίο σταδιακά αλλιάζει και η πανοραμική άποψη του κάμπου των Φιλιππων εντυπωσιάζει και παρέχει τη δυνατότητα κατανόησης της τοπογραφίας της ευρύτερης περιοχής, αλλά και των λόγων που οδήγησαν στην ανάπτυξη σπουδαίων πόλεων της αρχαιότητας όπως οι Φιλιπποί. Χρήσιμα πληροφοριακά στοιχεία για την πε-

ριοχή παρέχει το ξύλινο παρατηρητήριο που θα συναντήσετε στη μέση περίπου της διαδρομής προς τη Μάνα του νερού (περίπου 2,5 χιλιόμετρα από την Παλαιά Καβάλα).

Μετά το παρατηρητήριο, το μονοπάτι συνεχίζει βατό και ελαφρώς ανηφορικό για να οδηγήσει, 400 περίπου μέτρα μετά, στη θέση *Αυχένας*, από όπου η διαδρομή αρχίζει πλέον την κατηφορική πορεία της έως την πόλη της Καβάλλας. Στη θέση αυτή, με άπλητη θέα στον κόλπο της Καβάλλας και την αντικρινή θάσσο, ένα ακόμη στεγασμένο καθιστικό προσφέρεται για την απόλαυση του τοπίου, αλλά και την άντληση πληροφοριών για το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής.

Αμέσως μετά τον *Αυχένα*, το μονοπάτι κινείται σε δασικό, βατό χωματόδρομο, για να διαχωρίσει μετά από λίγα μέτρα την πορεία του και να στραφεί και πάλι προς νότο, ώστε να οδηγήσει στη *Μάνα του νερού*. Μια μικρή παράκαμψη (περίπου 500 μέτρων), προτού εγκαταλείψετε το δασικό δρόμο και ακολουθώντας τη σχετική σήμανση, αξίζει τον κόπο για να δείτε ένα από τα αρχαία μεταλλεία της περιοχής. Η θέση *Μεταλλείο* οργανώνεται με στεγασμένο καθιστικό και παρέχει ενδιαφέρουσα πληροφόρηση για τη μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή κατά την αρχαιότητα, αλλά και πανοραμική θέα προς το Θρακικό πέλαγος και την ευρύτερη περιοχή.

Επιστρέφοντας στην κύρια πορεία και ακολουθώντας τη σηματοδότηση με κατεύθυνση προς Καβάλα, θα καταλήξετε στη *Μάνα του νερού*, σε λιγότερο από 2 χιλιόμετρα. Η διαδρομή είναι κατηφορική, ιδιαίτερα εύκολη και βατή, η άποψη της θάλασσας και της θάσσου επιβλητική, το πουρνάρι κυρίαρχο στο τοπίο, οι ανθισμένες γαλατσίδες, οι ανεμώνες και τα αγριολούλουδα πανέμορφα την άνοιξη.

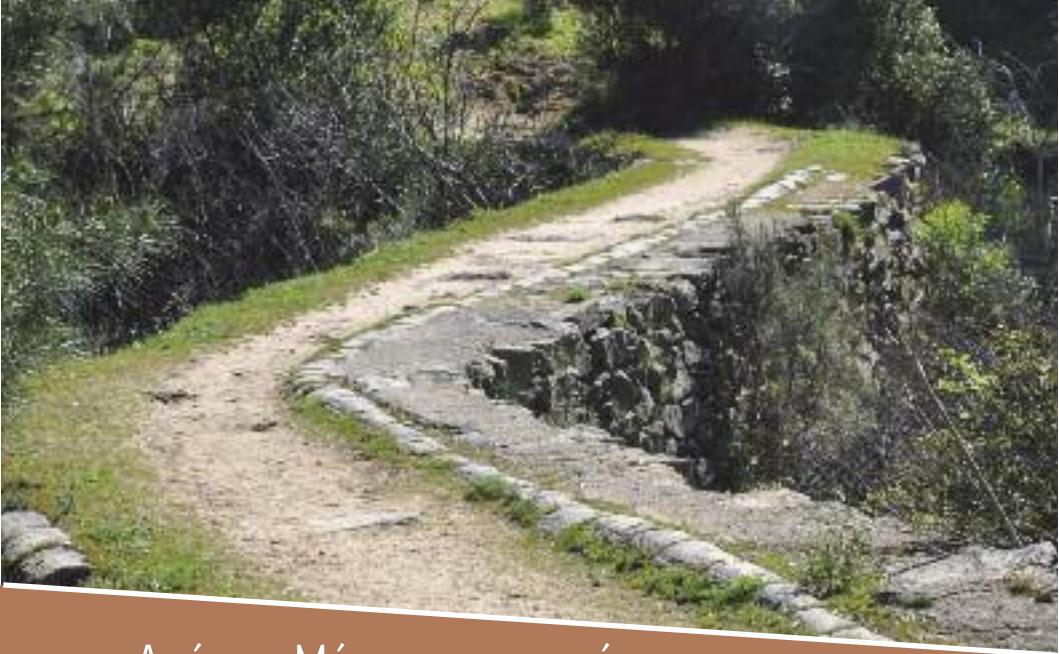
MANA TOY NEPOY

Μήκος: 4.989,5 μ
Χρόνος: 2-2,5 ώρες
Βαθμός δυσκολίας: μικρός

ΚΑΒΑΛΑ

Από τη «Μάνα» του νερού ...ως τις «Καμάρες» της Καβάλας

Το δεύτερο τμήμα του μονοπατιού, συνολικού μήκους 5 χιλιομέτρων, ταυτίζεται με την πορεία του μεσαιωνικού υδραγωγείου Καβάλας. Ενός μεγάλου δημόσιου έργου που κατασκευάστηκε για την υδροδότηση της Παναγίας, της άνυδρης χερσονήσου πάνω στην οποία αναπτύχθηκαν η αρχαία *Νεάπολις*, η βυζαντινή *Χριστούπολις*, η νεότερη *Καβάλα*. Παρότι ευρέως γνωστό είναι μόνο το τελευταίο τμήμα του, οι εντυπωσιακές «Καμάρες» στο κέντρο της σύγχρονης πόλης, το υδραγωγείο ξεκινά από τη *Μάνα του νερού*. Στη θέση αυτή, γνωστή και ως *Σούμπασι* ή *Τρία Καραγάτσια*, σε υψόμετρο 400 μέτρων, βρισκόταν η κύρια πηγή (η *μάνα*) που χρησιμοποιήθηκε για την ύδρευση της πόλης. Το νερό της, μετά τη συλλογή και τον καθαρισμό του σε δεξαμενή με κάθοδο και λιακάνη, διοχετευόταν στον κτιστό αγωγό που αναλάμβανε τη μεταφορά του στις «Καμάρες» και από εκεί στο εσωτερικό της πόλης.

Από τη *Μάνα του νερού* έως και την απόληξή του στην Καβάλα, το μονοπάτι ακολουθεί την πορεία του αγωγού που οδηγούσε το νερό στην πόλη. Κινείται πάνω στους λίθους και τις μαρμαρόπλακες που καλύπτουν το κτιστό αυλάκι του. Περνά τις πέντε λίθινες υδατογέφυρες που χρησιμοποιήθηκαν για τη διέ-

λευσή του πάνω από τις ρεματιές. Συναντά τα ερείπια από τις κρήνες με τις ποτίστρες που ξεδιψούσαν τους οδοιπόρους και τα κοπάδια που έβοσκαν στους γύρω λόφους. Διασταυρώνεται με τις δεξαμενές που αναλάμβαναν ανά τακτά διαστήματα τον καθαρισμό του νερού. Έως τον τερματισμό του στη συνοικία Αγίου Κωνσταντίνου, όπου ο αγωγός παύει να είναι ορατός, το μονοπάτι ανασυνθέτει τη συνολική εικόνα ενός μνημείου ζωτικής σπουδαιότητας για την πόλη της Καβάλας. Αναδεικνύει μια διαδρομή αιώνων, γνωστή από την περίοδο της τουρκοκρατίας ως «δρόμος του νερού».

Η εικόνα που θα αντικρίσετε φθάνοντας στη *Μάνα του νερού*, δε θα σας εντυπωσιάσει, λόγω των σύγχρονων επεμβάσεων και πρόχειρων κατασκευών. Η σπουδαιότητά της, ωστόσο, γίνεται εύκολη αντιληπτή. Η σύγχρονη τσιμεντένια ποτίστρα, λίγα μόλις μέτρα από την πηγή, έχει ενσωματώσει την τοιχοποιία της πρώτης κρήνης του υδραγωγείου που υπήρχε στην ίδια θέση αιώνες πριν, εξυπηρετώντας τους ίδιους ακριβώς σκοπούς. Ακριβώς πλάι της είναι ορατές και οι πρώτες λίθινες πλάκες που κάλυπταν τον αγωγό του υδραγωγείου. Οι αναρτημένες πινακίδες βοηθούν να αντλήσετε χρήσιμη πληροφορία για το μνημείο. Τα κοπάδια που πιθανότατα θα συναντήσετε να πίνουν νερό στην ποτίστρα ανασυνθέτουν εικόνες αντίστοιχες της εποχής λειτουργίας του υδραγωγείου.

Η διαδρομή από τη *Μάνα του νερού*, συνεχίζει κατηφορική, αρχικά έντονη και στη συνέχεια ήπια κλίση, ακολουθώντας το ανάγλυφο του εδάφους και τον αγωγό του υδραγωγείου. Την εύκολη κατάβαση στα πρώτα μέτρα της πορείας, όπου η κλίση είναι έντονη, εξασφαλίζει διαμορφωμένη κλίμακα με ξύλινη κουπαστή. Σύντομα θα συναντήσετε και τα ερείπια μίας από τις δεξαμενές του υδραγωγείου. Το πουρνάρι εξακολουθεί αρχικά να κυριαρχεί στο τοπίο, σχηματίζοντας αραιούς θαμνώνες. Σταδιακά, οι εικόνες αλλιάζουν. Η θέα της θάλασσας χάνεται, η βλάστηση πυκνώνει και η παρουσία του νερού γίνεται κυρίαρχη. Το μονοπάτι κινείται κατά μήκος του ρέματος της περιοχής, η παραποτάμια βλάστηση και τα αναρριχώμενα φυτά συνθέτουν εντυπωσιακές γαλαρίες, ο αρχαίος αγωγός αναδεικνύει την κατασκευαστική αρτιότητα και το μελετημένο σχεδιασμό ενός σπουδαίου τεχνικού έργου του παρελθόντος.

Σταδιακά, την πυκνή παραποτάμια βλάστηση διαδέχεται και πάλι η μεσογειακή, με κυρίαρχο είδος το πουρνάρι, αρχικά σε πυκνούς σχηματισμούς και σταδιακά σε αραιούς θαμνώνες. Η συνέχιση της πορείας θα σας φέρει μπροστά σε μία

Στη σημερινή του μορφή, το μεσαιωνικό υδραγωγείο Καβάλλας ανάγεται στην περίοδο 1520 - 1530 και εντάσσεται στο πρόγραμμα εργασιών που αποδίδονται στον Imbrahim Paşa, βεζύρη του σουλτάνου Σουλεϊμάν Β΄ του Μεγαλοπρεπούς, στο πλαίσιο της εκτεταμένης ανασυγκρότησης της πόλης, μετά τη ριζική καταστροφή της από τους Οθωμανούς το 1391. Ισχυρή, ωστόσο, είναι η άποψη ότι πρόκειται για έργο παλαιότερης εποχής (πιθανότητα των ύστερων ρωμαϊκών χρόνων), το οποίο στα χρόνια του Imbrahim Paşa δέχτηκε εκτεταμένη αποκατάσταση. Την άποψη ενισχύει η αναφορά του Γάλλου περιηγητή Pierre Belon που επισκέφθηκε την πόλη στα μέσα περίπου του 16ου αιώνα και αναφέρεται σε αναστήλωση και όχι σε κατασκευή του υδραγωγείου, αλλά και οι διαπιστώσεις της αρχαιολογικής έρευνας στις «Καμάρες» και στις γέφυρες του μονοπατιού. Η ποικιλία των τόξων, των υλικών και των τρόπων δόμησης υποδεικνύουν μια μεγάλη διάρκεια ζωής, χρήσης και φροντίδας του έργου.

Το υδραγωγείο ύδρευσε την πόλη έως τις αρχές του 20ου αιώνα και περιέπεσε σε αχρησία στα μέσα του ίδιου αιώνα. Σήμερα είναι κηρυγμένο ως Ιστορικό Διατηρητέο Μνημείο σε όλο το μήκος του, από τη *Μάνα του νερού* έως και τις «Καμάρες». Αρμόδια για το μνημείο είναι η 12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

από τις πιο εντυπωσιακές χαραδρογέφυρες της σύγχρονης Εγνατίας οδού, με την πόλη της Καβάλλας να διακρίνεται στο βάθος. Ο αγωγός συνεχίζει τη μακρά πορεία του προς την πόλη και η διαδρομή γίνεται ολοένα και πιο ενδιαφέρουσα, καθώς οι κατασκευές του υδραγωγείου διαδέχονται η μία την άλλη. Την ταυτότητά τους πιστοποιούν σχετικές ενημερωτικές πινακίδες. Πρώτα θα συναντήσετε την καλύτερα σωζόμενη κρήνη του υδραγωγείου που εξυπηρέτούσε τις ανάγκες των οδοιπόρων της εποχής και διέθετε συλλεκτήρα για τον καθαρισμό του νερού από τα φερτά υλικά. Διαδοχικά, θα περπατήσετε πάνω στις τέσσερις από τις πέντε υδατογέφυρες που αναλάμβαναν να περάσουν τον αγωγό πάνω από τις ρεματιές. Διαφορετικής μορφής και μεγέθους, περισσότερο ή λιγότερο εντυπωσιακές, ξεχωρίζουν για την αρτιότητα της κατασκευής τους και εντυπωσιάζουν για τον τρόπο που ενσωματώνουν στο κατ'άστυμά τους τον αγωγό, καταφέροντας να ξεπεράσουν τα φυσικά εμπόδια. Η δεύτερη κατά σειρά είναι η πιο εντυπωσιακή του υδραγωγείου, όχι μόνο εξαιτίας του μεγέθους και των κατασκευαστικών γνωρισμάτων της, αλλά και λόγω της θέσης απέναντι και σε αντιπαροβολή με την κοιλαδογέφυρα της σύγχρονης Εγνατίας οδού, κάτω από την οποία διέρχεται το μονοπάτι.

Πλησιάζοντας προς την πόλη, το τοπίο αλλάζει ριζικά. Το μονοπάτι διέρχεται από αναδασώσεις με τραχεία πεύκη, τα πρώτα κτίσματα στις παρυφές της πόλης υποδεικνύουν το τέλος της διαδρομής, οι τελευταίες κατασκευές του υδραγωγείου δηλώνουν τη συνέχιση του αγωγού, ο οποίος παύει σταδιακά να είναι ορατός επιφανειακά. Λίγο πριν το τέρμα του μονοπατιού, θα συναντήσετε την τελευταία κρήνη της διαδρομής, θα περπατήσετε στην τελευταία γέφυρα του υδραγωγείου και θα δείτε τα ερείπια μιας ακόμη μεγάλης δεξαμενής που αναλάμβανε τον καθαρισμό του νερού πριν από τη διοχέτευσή του στην πόλη.

Το μονοπάτι τερματίζει την πορεία του στον Άγιο Κωνσταντίνο και ο αγωγός χάνεται κάτω από το σύγχρονο ιστό. Τη συνέχισή του υποδηλώνουν ονομασίες όπως της συνοικίας Σούγιοθου (*su yol = ο δρόμος του νερού*, στην τουρκική). Η πορεία του συνέπιπτε με την οδό Αγίου Κωνσταντίνου και Κωνσταντινίδου Ποιντού, μέσω των οποίων κατέληγε στις «Καμάρες», την τελευταία και πιο εντυπωσιακή γέφυρα του υδραγωγείου: την τοξωτή κατασκευή, μήκους 280 μέτρων και μέγιστου ύψους 25, που χτίστηκε για να γεφυρώσει το λόφο της χερσονήσου της *Παναγίας* με τις υπόγειες της οροσειράς της Λεκάνης και να οδηγήσει το νερό στις κρήνες και τα δημόσια κτίσματα της πόλης.

Η αντίστροφη πορεία, με αφητηρία τη συνοικία του Αγίου Κωνσταντίνου και απόληξη τον οικισμό της Παλαιάς Καβάλλας είναι εξίσου άνετη και εύκολη, λόγω του τρόπου οργάνωσης του μονοπατιού. Για να βρεθείτε από τις εντυπωσιακές «Καμάρες» στον Άγιο Κωνσταντίνο, όπου μπορείτε να αφήσετε το όχημά σας και να ακολουθήσετε το μονοπάτι που θα σας φέρει στη *Μάνα του νερού* και από εκεί στην Παλαιά Καβάλα, θα πρέπει να ακολουθήσετε την οδό Ελληνικής Δημοκρατίας και να στρίψετε αριστερά στην οδό 13ης Σεπτεμβρίου, στο τέρμα της οποίας βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου.

► Γνωρίστε ...την ιστορία της Παλαιάς Καβάλας

Ο οικισμός της Παλαιάς Καβάλας βρίσκεται στην ορεινή περιοχή βορειοδυτικά της Καβάλας. Η περιοχή, κατά μία άποψη, ταυτίζεται με τα αρχαία *Σκάβαθα*, σημαντική πόλη μιας πλούσιας επαρχίας του Παγγαίου, που αποικήθηκε από κατοίκους της Ερέτριας. Παρότι αρχαιολογικά κατάλοιπα που να επιβεβαιώνουν την άποψη αυτή δεν έχουν μέχρι στιγμής εντοπιστεί, τα σποραδικά ευρήματα μαρτυρούν την ύπαρξη κατοίκησης στην περιοχή ήδη από την αρχαιότητα.

Ως οικισμός, η Παλαιά Καβάλα εμφανίζεται για πρώτη φορά σε ένα αναλυτικό κατάστιχο τιμαρίων του έτους 1478-79 με το όνομα *Eski* (= παλιά) *Kavala*. Σύμφωνα με αυτό, συγκαταλέγεται, μαζί με 10 ακόμη χωριά, στο ναχιγιέ (διαμέρισμα) του μαντεμιού της Καβάλας. Το γεγονός ότι σε όλο το διαμέρισμα υπερτερεί το μη μουσουλμανικό στοιχείο, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι μέρος των παλιών βυζαντινών κατοίκων παρέμειναν στις εστίες τους. Η κύρια απασχόληση των κατοίκων, όπως δηλώνει και το όνομα του διαμερίσματος, ήταν τα μεταλλεία που εντοπίζονται σε πληθώρα στην περιοχή και δεν έπαψαν να λειτουργούν στους πρώτους αιώνες της οθωμανικής κατάκτησης.

Μετά το 1923 και την ανταλλαγή των πληθυσμών, οι Τούρκοι κάτοικοι αποχωρούν και ο οικισμός κατοικείται από Έλληνες πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη και Μικρά Ασία. Οι κάτοικοι θα ασχοληθούν με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, θα δουλέψουν ως εργάτες στα καπνομάγαζα της Καβάλας, θα λειτουργήσουν νερόμυλους που τροφοδοτούν με αλεύρι την ευρύτερη περιοχή ακόμη και κατά τη διάρκεια της Βουλγαρικής κατοχής. Κατά το παρελθόν, στην περιοχή λειτουργούσαν 13 νερόμυλοι και 3 νεροτριβές. Ένας από αυτούς, αποκαταστημένος σήμερα με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Συλλόγου Παλαιάς Καβάλας φιλοξενεί ενδιαφέρουσες δραστηριότητες, συμβάλλοντας στην ανάδειξη μιας από τις παραδοσιακές δραστηριότητες των κατοίκων του οικισμού.

Κατά τη δεκαετία του 1950, το μεταναστευτικό ρεύμα προς τα μεγάλα αστικά κέντρα και το εξωτερικό, θα επιφέρει τη συρρίκνωση του πληθυσμού, που σήμερα αριθμεί περίπου 150 κατοίκους.

► Μάθετε ...για τα τενάγη των Φιλιππων

Ο κάμπος των Φιλιππων αποτελεί το νοτιοανατολικό τμήμα της πεδιάδας της Δράμας, μιας εκτεταμένης πεδιάδας που διαμορφώθηκε στη διάρκεια του γεωλογικού χρόνου, περιτριγυρισμένη από τα όρη Μενοίκιο και Φαλακρό στα βορειοδυτικά, το όρος Παγγαίο, την οροσειρά της Λεκάνης και το όρος Σύμβολο στα νοτιοανατολικά. Τα χαμηλότερα σημεία της πεδιάδας, στην περιοχή των Φιλιππων, καλύφθηκαν από νερό, δημιουργώντας ένα έλος που αποξηράνθηκε μόλις τον 20ο αιώνα. Η συνεχής συσσώρευση τύρφης στο έλος των Φιλιππων δημιούργησε ένα στρώμα πάχους 200 περίπου μέτρων. Το έλος των Φιλιππων θεωρείται σήμερα ο σπουδαιότερος τυρφώνας της χώρας και ένας από τους μεγαλύτερους (55 km²) του Πλανήτη.

Στον τόπο αυτό, με τις εύφορες εκτάσεις και την ποικιλιότητα των φυσικών πόρων, αναπτύχθηκαν οικισμοί ήδη από τη Νεολιθική εποχή, όπως το Ντικιλί Τας, αλλιά και ιστορικές πόλεις όπως οι Φίλιπποι. Σήμερα, οι θέσεις αυτές αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους τεράστιας σπουδαιότητας και αξίας.

- ▶ Το **τέναγος** είναι λέξη αρχαία και σημαίνει τον τόπο με τα στάσιμα νερά.
- ▶ Οι **τυρφώνες**, υγρότοποι γλυκού νερού, έχουν μαλακό, σπογγώδες έδαφος από φυτά που έχουν μερικώς αποσυντεθεί. Για τη δημιουργία τους απαιτούνται εκατοντάδες ή και χιλιάδες χρόνια. Καθώς τα υπολείμματα των φυτών συσσωρεύονται στο πέρασμα του χρόνου, σχηματίζουν ένα στρώμα τύρφης, το πάχος του οποίου μπορεί να φθάσει έως και τα εκατοντάδες μέτρα. Τα φυτά αποσυντίθενται πολύ αργά, αφού το νερό εμποδίζει την είσοδο οξυγόνου από τον αέρα. Οι τυρφώνες αποτελούν ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών για την εξέλιξη της βλάστησης. Με ειδικές αναλύσεις των κόκκων γύρης που βρίσκονται εγκλωβισμένοι στην τύρφη, είναι δυνατόν να προσδιορισθούν τα φυτά που υπήρχαν στην περιοχή πριν από 1.000 και άνω έτη.

► Ανακαλύψτε ...τα αρχαία μεταλλεία

Πολυδαίδατες υπόγειες στοές, πηγάδια καθόδου, επιφανειακοί χώροι εξόρυξης, μεταλλουργικές σκωρίες και σωροί εξορυγμένου υλικού, μαρτυρούν την έντονη μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή της Παλαιάς Καβάλλας, όπου σε έκταση 100 km² έχουν εντοπιστεί περισσότερες από 150 εμφανίσεις μεταλλεύματος.

Η ύπαρξη πληθώρας μεταλλείων και η συστηματική έρευνα σε ορισμένα από αυτά, οδήγησε στην ταύτιση της περιοχής με τη *Σκαπή Υψηλή* της αρχαιότητας, μια περιοχή γνωστή από τον Ηρόδοτο και το Θουκυδίδη για τα χρυσοφόρα μεταλλεία της, για τη σχέση της με τη θάσο, αλλά και τη σύνδεσή της με το Θουκυδίδη που έμεινε εκεί έως το θάνατό του, συγγράφοντας την ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου. Ο πλούτος της υπήρξε ένας από τους λόγους για τους οποίους οι αρχαίοι κάτοικοι της θάσου ίδρυσαν, στην αντικρινή στεριά, τη *Θασιακή Περαία*, μια ελεγχόμενη παραλιακή ζώνη, όπου ίδρυσαν σειρά αποικιών, μεταξύ των οποίων και η *Νεάπολις*, η αρχαία πόλη της Καβάλλας.

Η μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή υπήρξε εντατική από την αρχαιότητα έως και τον 20ο αιώνα. Κατά τους αρχαίους χρόνους, η εκμετάλλευση ήταν προσανατολισμένη στην εξόρυξη του πλούσιου σε χρυσό και άργυρο μεταλλεύματος, ενώ στη διάρκεια του 20ου αιώνα (κυρίως τις δεκαετίες 1950 και 1970), γινόταν κυρίως εκμετάλλευση του σιδηρομαγνητικού μεταλλεύματος της περιοχής.

► Παρατηρήστε ...τα φυτά

Πουρνάρι (*Quercus coccifera*)

Στο παρελθόν, σημαντικό οικονομικό ρόλο έπαιξε η συλλογή των φύλλων του με τα κόκκινα κοκκίδια, τα «πρινοκούκια» που χρησιμοποιούνταν για τη βαφή νημάτων σε ανοιχτό κόκκινο χρώμα (κρεμεζί). Τα κοκκίδια δημιουργούνται από το έντομο *Kermes ilicis*, στο οποίο το πουρνάρι χρωστά το όνομά του σε διάφορες γλώσσες: *KermesEiche* στα γερμανικά, *Chêne kermes* στα γαλλικά, *Kermes oak* στα αγγλικά.

Παλιούρι (*Paliurus spina-christi*)

Από τους αγκαθωτούς βλαστούς του φτιάχτηκε το ακάνθινο στεφάνι που φόρεσε ο Χριστός πριν από τη Σταύρωση. Η πλούσια ανθοφορία του, στο τέλος της άνοιξης, είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη μελισσοκομία.

Ασφόδελλος (*Asphodelus aestivus*)

Ο μύθος περιγράφει την Περσεφόνη να μαζεύει με τις θεραπαίνίδες της ασφόδελλους, όταν δέχθηκε την επίθεση του Πλούτωνα, που την άρπαξε και την οδήγησε στον Κάτω Κόσμο. Για τους αρχαίους Έλληνες, ο ασφόδελλος υπήρξε σύμβολο πένθους και ηθσμονιάς. Ο Όμηρος αναφέρει στην Οδύσσεια τον *ασφόδελλο λειμώνα*, απ' όπου περνούσαν οι ψυχές των νεκρών πριν φθάσουν στον Κάτω Κόσμο.

Πουρνάρι

Ασφόδελος

Παλιούρι

Φτέρη

Φτελιά

Δρακοντιά

Αγράμπελη

Σκλήθρο

Δρακοντιά ή φιδόχορτο (*Dracunculus vulgaris*)

Η μυρωδιά ...σάπιου κρέατος που αναδίδουν τα άνθη της, προσελκύει και παγιδεύει στη σπάθη τους μύγες και άλλα έντομα. Με την κίνησή τους, η γύρη προσκολλήγεται στο σώμα τους και έτσι, όταν απελευθερωθούν, τη μεταφέρουν από άνθος σε άνθος. Στην αρχαία Ελλάδα, ήταν φυτό συνδεδεμένο με τα φίδια που αντιπροσώπευαν τη μυστικότητα του Κάτω Κόσμου. Όλα τα μέρη του είναι δηλητηριώδη.

Σκλήθρο (*Alnus glutinosa*)

Γνωστό από την εποχή του Ομήρου με το όνομα *κλήθρη*, το σκλήθρο είναι δένδρο φυλλοβόλο, ύψους 20-30 μέτρων που δημιουργεί πυκνές συστάδες κοντά σε ποταμούς και ρέματα. Ο φλοιός του είναι σκούρος καστανός και τα φύλλα του πηλατιά και οδοντωτά. Τα νεαρά φύλλα και κλαδιά είναι κολλώδη, γνώρισμα στο οποίο οφείλει και την επιστημονική ονομασία του (*glutinosa*= *κολλώδης*). Από το φλοιό του παρασκευάζεται εκχύλισμα με στυπτικές ιδιότητες, κατάλληλο για τον ερεθισμένο λαιμό, αλλά και φυσική, πορτοκαλί-χρωμη βαφή υφασμάτων και δερμάτων.

Πεδινή φτελιά ή καραγάτσι (*Ulmus minor*)

Είναι είδος κοινό σε όλη την Ελλάδα και γνωστή από τον Όμηρο ως *πελιέη*. Παρότι δένδρο μετρίου μεγέθους, σε μεγάλη ηλικία μπορεί να φθάσει και τα 50 μέτρα. Για να αναπτυχθεί απαιτεί γόνιμα, βαθιά εδάφη, νωπά ή λίγο υγρά, ενώ είναι αρκετά ανθεκτική και σε αλατούχα εδάφη. Τα άνθη της, κοκκινωπά, με μακρούς στήμονες, μοιάζουν με μικρά καμπανάκια και βγαίνουν, πολλή μαζί σε κάθε οφθαλμό, νωρίς την άνοιξη, πριν από τα φύλλα. Ο φλοιός της φτελιάς έχει φαρμακευτικές ιδιότητες.

Αγράμπελη (*Clematis vitalba*)

Θάμνος φυλλοβόλος και αναρριχώμενος, η αγράμπελη αναπτύσσεται σε παραποτάμια δάση και ορεινούς τόπους όλης της ηπειρωτικής Ελλάδας. Τα κλαδιά της είναι λεπτά και ευλιγύστα, οι βλαστοί της έχουν ραβδώσεις, τα φύλλα της είναι τριχωτά και τα άνθη της ωχροίλευκα έως κιτρινωπά. Αν και αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη και είναι ανθεκτική στους παγετούς, προτιμά ασβεστούχα εδάφη και θέσει με φως.

► Περιηγηθείτε ...στην πόλη της Καβάλας

Γνωστή με το όνομα *Παναγία*, η χερσόνησος πάνω στην οποία αναπτύχθηκε η αρχαία *Νεάπολις* (τον 7ο αιώνα π.Χ. από αποίκους της Θάσου), η βυζαντινή *Χριστούπολις* και η νεότερη *Καβάλα*, σηματοδοτεί το ιστορικό κέντρο και ένα από τα σπουδαιότερα αξιοθέατα της σύγχρονης πόλης. Τα εντυπωσιακά φυσικά γνωρίσματά της, η αρχαιολογική και ιστορική σπουδαιότητα του λόφου της ως πυρήνας ανάπτυξης της πόλης από την αρχαιότητα έως και τους νεότερους χρόνους, το φρούριο που δεσπόζει επιβλητικό στην κορυφή της, τα λιθόστρωτα καληντερίμια, η άρρηκτη σχέση της με τις «Καμάρες», τα ιστορικά διατηρητέα μνημεία της, αλλά και τα ταπεινά προσφυγικά της, συνθέτουν ένα σύνολο μοναδικής και πολυσήμαντης αξίας.

Στην κορυφή της χερσονήσου, το φρούριο αποτελεί το σπουδαιότερο μνημείο της. Η οχύρωση ακολουθεί τη φυσική διαμόρφωση του εδάφους και περικλείει

όλα τα αναγκαία για την άμυνα της πόλης κτίσματα. Στην υφιστάμενη μορφή, χρονολογείται στις αρχές του 15ου αιώνα και διαδέχτηκε τη βυζαντινή ακρόπολη, η οποία καταστράφηκε το 1391, όταν η πόλη πέρασε στην κυριαρχία των Οθωμανών. Εκτός των τειχών, η πόλη επεκτάθηκε μόλις το 1864, ενώ η ακρόπολη παρέμεινε το διοικητικό κέντρο της πόλης έως περίπου το 1880. Σήμερα, ο αρχαιολογικός χώρος είναι επισκέψιμος για το κοινό και η διαχείρισή του γίνεται από τη Δημοτική Επιχείρηση "ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ".

Έξω από το φρούριο, στα σοκάκια της Παλιάς πόλης, ξεχωρίζουν μνημεία όπως το Ιμαρέτ (χτισμένο μεταξύ των ετών 1817/18 - 1820/21, λειτούργησε ως ιεροδιδασκαλείο - οικότροφείο και ως πτωχοκομείο), το Μουσουλμανικό τέμενος Χαλίλ Μπέη, αλλά και η τρίκλιτη παλαιοχριστιανική βασιλική που ανασκάφηκε στο πλαίσιο των εργασιών αποκατάστασης του τεμένους, η οικία Μωχάμετ Άλη (από τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα οθωμανικής αρχιτεκτονικής του 18ου αιώνα στην Ελλάδα), το 5ο Γυμνάσιο Καβάλλας (κατοικία Τούρκου εμπόρου των αρχών του 20ου αιώνα), ο Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην άκρη της Χερσονήσου. Ιδιαίτερης αξίας για την πόλη είναι και οι μεταβυζαντινοί ναοί του Αγίου Νικολάου (που υπήρξε ισλαμικό τέμενος), του Αγίου Ιωάννη (που θεμελιώθηκε έξω από τα τείχη της πόλης το 1865), του Αγίου Αθανασίου (που εγκαινιάστηκε το 1888) και ο Ιερός Ναός του Αγίου Παύλου.

Μην παραλείψετε μια βόλτα στο λιμάνι, στους δρόμους και τις πλατείες του σύγχρονου κέντρου για να ανακαλύψετε κτίσματα ιδιαίτερης ιστορικής σπουδαιότητας και μεγάλης αρχιτεκτονικής αξίας, αντιπροσωπευτικά της περιόδου ακμής της πόλης, στο β' μισό του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, ως ένα

από τα σπουδαιότερα κέντρα επεξεργασίας και εμπορίας καπνού των Βαλκανίων. Κατοικίες πλούσιων καπνέμπορων και τεράστιες καπναποθήκες ιδιαίτερης τυπολογίας, εκφράζουν την ιστορική, οικονομική και βιομηχανική ιδιαιτερότητα εξέλιξης της πόλης και καταγράφουν τον τρόπο αφομοίωσης των ευρωπαϊκών αρχιτεκτονικών τάσεων της εποχής στην τοπική παράδοση. Μεταξύ τους, το Μέγαρο Τόκου (Κύπρου 14), που στέγαζε έως το 1937 το Δημαρχείο και σήμερα τη 12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, το σημερινό Δημαρχείο (Κύπρου 10), που υπήρξε οικία Ούγγρου καπνέμπορου, το Δημοτικό Ωδείο Καβάλλας (Βενιζέλου 67) και η αποκαταστημένη σήμερα Δημοτική Καπναποθήκη (Πλατεία Καπνεργάτη), που ανήκε σε Τούρκο καπνέμπορο και προορίζεται για τη στέγαση του Μουσείου Καπνού και του Δημοτικού Μουσείου. Στα σημαντικά διατηρητέα κτήρια της πόλης συγκαταλέγονται επίσης, η Μεγάλη Λέσχη (Κύπρου 12) κτισμένη το 1909, το Παρθεναγωγείο Καβάλλας (Κων/νου Παλαιολόγου 2) που σήμερα στεγάζει το 10ο Δημοτικό Σχολείο, η Παλιά Μεραρχία (Κων/νου Ποιοτού 18), χτισμένη από τούρκο μεγαλοκτηματία και το αντικρινό 1ο Γυμνάσιο Καβάλλας (Κων/νου Ποιοτού 16) που αποτελούν μεγαλόπρεπα δείγματα της οθωμανικής αρχιτεκτονικής των αρχών του 20ου αιώνα.

► Μην παραλείψετε να...

...περπατήσετε

στο περιβαλλοντικό μονοπάτι Παλαιάς Καβάλλας, που διασταυρώνεται με το «δρόμο του νερού», στην αρχή της διαδρομής του. Οργανωμένο, βατό και ιδιαίτερα σύντομο (3 χιλιόμετρων), είναι γνωστό για τον πανέμορφο πλάτανεώνα μέσα από τον οποίο διέρχεται, για τον καταρράκτη του, για τους παραδοσιακούς νερόμυλους που συναντά στην πορεία του, αλλά και για τη φιλοξενία του ετήσιου φεστιβάλ υπαίθριων δραστηριοτήτων Wood Water Wild Festival.

...συμμετάσχετε

στις δράσεις του φεστιβάλ Wood Water Wild Festival. Πραγματοποιείται κάθε καλοκαίρι στην Παλαιά Καβάλλα και θεωρείται από τα μεγαλύτερα φεστιβάλ υπαίθριων δραστηριοτήτων της χώρας. Διοργανώνεται από το 2009 από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Παλαιάς Καβάλλας με τη συνεργασία του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Φιλίππων και τη συμπαράσταση του Δήμου Καβάλλας και της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλλας. Οι δράσεις του οργανώνονται με επίκεντρο το περιβαλλοντικό μονοπάτι Παλαιάς Καβάλλας, τον αποκαταστημένο νερόμυλό του και την ηλιεσία του οικισμού. Περιλαμβάνουν ορεινό μαραθώνιο, υπαίθριες δραστηριότητες, εργαστήρια, σεμινάρια, παραστάσεις, εκθέσεις και συναυλίες.

...περιηγηθείτε

στην περιοχή για να γνωρίσετε αρχαιολογικούς χώρους ιδιαίτερης σπουδαιότητας όπως των Φιλίππων και του προϊστορικού οικισμού στη θέση Ντικιλιΐ Τας, για να βρεθείτε σε σημεία ιδιαίτερου θρησκευτικού ενδιαφέροντος, όπως το Βήμα του Αποστόλου Παύλου στην Καβάλλα και το βαπτιστήριο της Αγίας Λυδίας στις Κρηνίδες, όπου βαπτίστηκε η πρώτη χριστιανή, αλλά και για να απολαύσετε τα λασπόλουτρα στο Πηλοθεραπευτήριο των Κρηνίδων και να ανακαλύψετε τις μοναδικές θεραπευτικές ιδιότητες του πηλού της περιοχής.

...παρακολουθήσετε

το Διεθνές Φεστιβάλ Φιλίππων και Θάσου, έναν σπουδαίο πολιτιστικό θεσμό της χώρας, λόγω των υψηλής ποιότητας εκδηλώσεών του σε μνημεία και χώρους μεγάλης αξίας, όπως το αρχαίο θέατρο Φιλίππων, το κάστρο της Καβάλλας, το αρχαίο θέατρο της Θάσου. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα υπόλοιπα φεστιβάλ που πραγματοποιούνται στην περιοχή, όπως το Φεστιβάλ Κλασικής Μουσικής «Γ.Α.

Παπαϊωάννου», το Διεθνές Φεστιβάλ «Cosmopolis», αλλά και οι εκδηλώσεις που διοργανώνονται με αφορμή τα «Ελευθέρια» της Καβάλλας (στις 26 Ιουνίου 1913). Ένα από τα πλέον καταξιωμένα είναι και το Διεθνές Λαογραφικό Φεστιβάλ «Ήλιος και Πέτρα», που διοργανώνεται από τη Στέγη Πολιτισμού Νέας Καβάλλας στο ανοικτό θέατρο του παραδοσιακού οικισμού Ακόντισμα, υπό την αιγίδα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λαογραφικών Φεστιβάλ (CIOFF) και με τη συμμετοχή αντιπροσωπειών από όλο τον κόσμο.

...επισκεφθείτε

- το **Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλλας** (Ερυθρού Σταυρού 17). Χτισμένο το 1963-64, κατατάσσεται στα πιο αξιόλογα μουσεία της Ελλάδας και φιλοξενεί τα ευρήματα της ανασκαφικής έρευνας στην πόλη της Καβάλλας και στην ευρύτερη περιοχή (+30 2510 222335, ihpka@culture.gr).

- το **Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων** (Κρηνίδες, Φίλιπποι). Χτισμένο τη δεκαετία του 1960 στις παρυφές του αρχαιολογικού χώρου και πρόσφατα ανακαινισμένο, παρέχει πληροφόρηση για την αρχαία και παλαιοχριστιανική πόλη των Φιλίππων (+30 2510 516251, ihpka@culture.gr).

- το **Μουσείο Καπνού** (Κ. Παλαιολόγου 4). Η εξαιρετικά πλούσια συλλογή σε αρχαιολογικά, φωτογραφικά και εποπτικά υλικά, σε αντικείμενα, μηχανήματα και άλλα εκθέματα που σχετίζονται με την επεξεργασία και εμπορία καπνού στην Καβάλα, συνθέτει ένα από τα πιο ενδιαφέροντα θεματικά μουσεία της χώρας. Η μόνιμη εγκατάσταση της συλλογής προβλέπεται στη Δημοτική Καπναποθήκη (+30 2510 223344, info@tobaccomuseum.gr, www.tobaccomuseum.gr).

- το **Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο των Ελλήνων της Καππαδοκίας** (Νέα Καβάλη), μόλις 7 χιλιόμετρα από την Καβάλα που βραβεύτηκε ως το καλύτερο μουσείο της Ευρώπης για το 1997 (+30 2510 316192).

- το **Κέντρο Πληροφόρησης Επισκεπτών** (πλατεία Ελευθερίας) που παρέχει τουριστικές πληροφορίες για τον Δήμο Καβάλλας και την ευρύτερη περιοχή (+30 2510 231011).

- το **Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Φιλίππων**. Με το έργο και τα προγράμματα που οργανώνει και υλοποιεί στην περιοχή, συμβάλλει τα μέγιστα στην ευαισθητοποίηση για την ανάγκη διαφύλαξης του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής (+30 2510 516661, www.kpe-philippi.gr).

...απολαύσετε

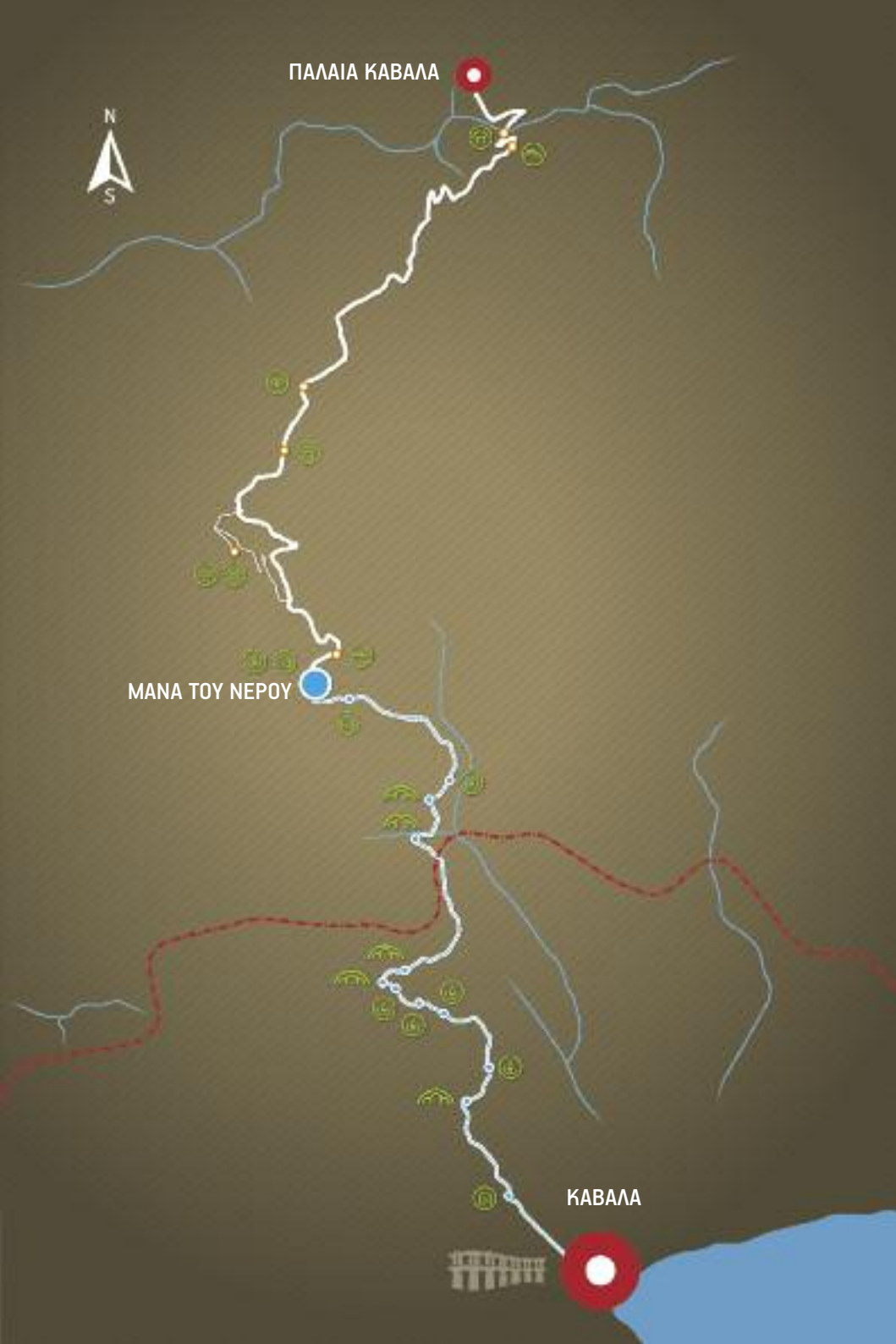
πραγματικές γαστρονομικές εμπειρίες στις ταβέρνες της Παλαιάς Καβάλλας και των γύρω ορεινών χωριών, αλλά και εξαιρετικό φαγητό στις ψαροταβέρνες και τα εστιατόρια της Καβάλλας, παραδοσιακά και σύγχρονα, διάσπαρτα σε κάθε γωνιά της πόλης.

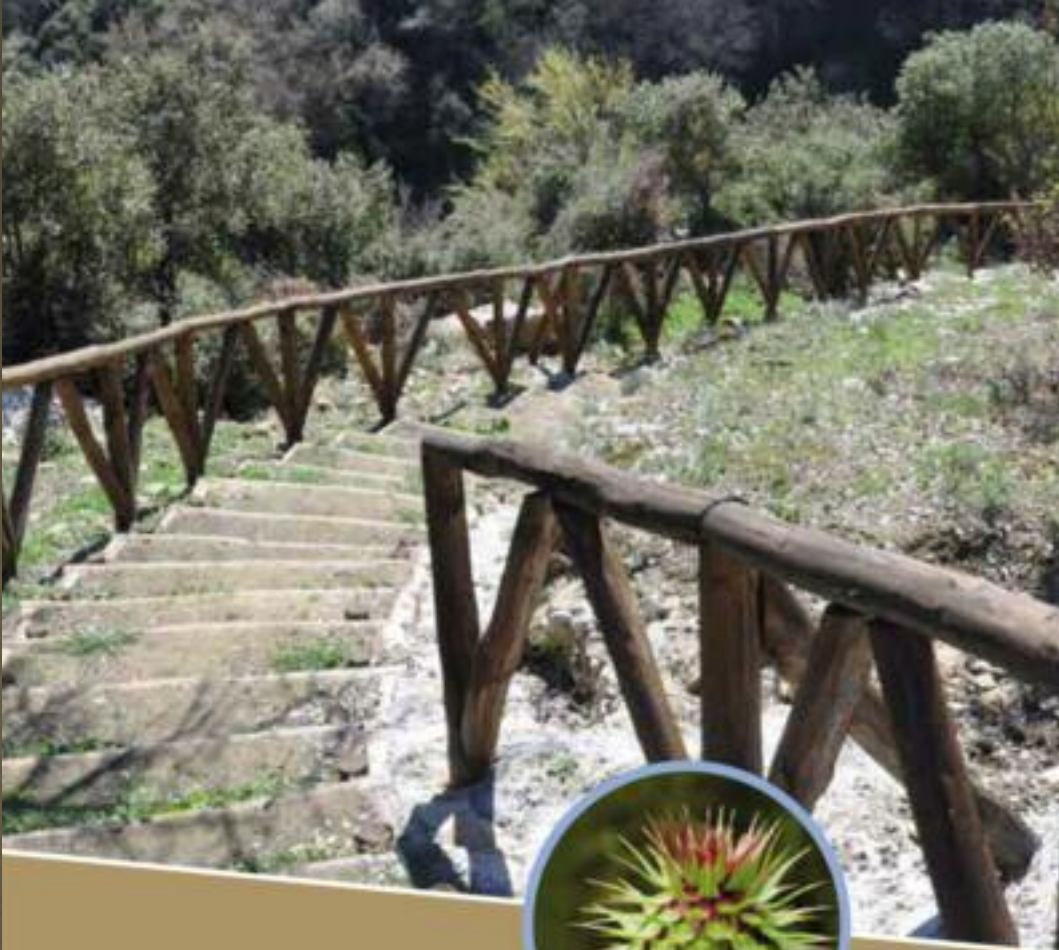
ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΒΑΛΑ

ΜΑΝΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

ΚΑΒΑΛΑ

⊕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

⊕ ΚΙΣΣΟΣ

⊕ ΤΡΑΠΕΖΟΚΑΡΣΙΜΑ

⊕ ΚΡΥΝΗ

⊕ ΔΕΙΛΑΜΕΝΗ

☂ ΓΕΙΩΦΥΤΑ

⊕ ΠΑΛΙΟ ΜΕΤΑΛΛΕΙΟ

— ΜΟΝΟΠΑΤΙ

— ΜΕΛΑΙΩΝΙΚΟ ΥΠΟΠΤΕΚΟ

— ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ

— ΚΟΜΑΤΟΠΡΟΜΟΣ

— ΠΕΜΑΤΑ

ΕΡΓΟ

Οργάνωση και ανάδειξη του μονοπατιού
«Ο δρόμος του νερού» (Παλαιά Καβάλα - Καβάλα)

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Δήμος Καβάλας

Ποσειδάωνος επικοινωνίας Δήμος Καβάλας

Υποβλήθηκε επικοινωνίας: Μ. Χατζηασπροπούλου, Τηλ.: 2513500189,

e-mail: consultants@fkanavas.gr, Website: www.kivavias.gr/en.gr,

Facebook page: www.facebook.com/Δήμος Καβάλας

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ

ΕΡΜΕ

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΑΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Επιμόρφση ανάθεση: Μαρία Κορογιάννη & Κατερίνα Μπούλη

Κείμενα: Κατερίνα Μπούλη

Διαρθρώσει κείμενα: Δήμος Καβάλας, 12η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

Φωτ. Αρχαία: ΕΡΜΕ, Κοιμητήριο Αλάσας (δημοτική Κληρονομή)

Γραφιστικά αναθεώρηση: Μαριέττα Πανίδου

Καβάλα 2014

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
& ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Η περιφέρεια στα επίκεντρα
της ανάπτυξης

ΕΣΠΑ
2007-2013
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης